

Beleidsregels

wetswijziging verbetering arbeidsmarktpositie alleenstaande ouders

Inleiding

De Wet verbetering arbeidsmarktpositie alleenstaande ouders is per 1 januari 2009 in werking getreden. Deze wet regelt een recht op ontheffing van de arbeidsverplichting wanneer een alleenstaande ouder met ten laste komende kinderen jonger dan vijf jaar hier een verzoek voor indient. Daartoe is in de Wet werk en bijstand (WWB) een nieuw artikel (artikel 9a) opgenomen. De wet vloeit voort uit het coalitieakkoord. Hierin is opgenomen dat de sollicitatieplicht voor alleenstaande ouders met kinderen tot vijf jaar wordt geschrapt. Er komt daarnaast een scholingsplicht en/of re-integratieplicht voor deze groep alleenstaande ouders. De wet bevat dus twee nieuwe onderdelen: de ontheffing van de arbeidsverplichting en de scholingsplicht.

1. Ontheffing van de arbeidsplicht

Op grond van [artikel 9a lid 1 WWB](#) bestaat er voor een alleenstaande ouder die de volledige zorg heeft voor een kind dat de leeftijd van vijf jaar nog niet heeft bereikt, een speciale mogelijkheid om te worden ontheven van de arbeidsplicht. Het college kan de alleenstaande ouder die de volledige zorg heeft voor een kind dat de leeftijd van vijf jaar nog niet heeft bereikt, op diens verzoek ontheffing verlenen van de arbeidsplicht. De ontheffing wordt alleen verleend als de belanghebbende daarom verzoekt. Het betreft hier dan ook geen categoriale ontheffing. Ontheffing van de arbeidsplicht betekent overigens voor de ouder dat er een re-integratieplicht op hem rust.

De maximale ontheffingsperiode voor de arbeidsverplichting is zes jaar en wordt slechts eenmalig verleend, ongeacht het aantal kinderen. Dat betekent dat er bij de geboorte van een volgend kind, niet opnieuw een ontheffingsperiode ingaat. Bij tussentijdse verhuizing naar een andere gemeente wordt een eventueel resterende periode meegenomen. In de nieuwe gemeente kan dus alleen ontheffing van de arbeidsplicht worden toegekend voor de periode van zes jaar minus de al in de vorige gemeente gebruikte periode.

Opschorting ontheffing

De periode van zes jaar hoeft geen aaneengesloten periode te zijn. Zij kan tussentijds worden opgeschort in de volgende gevallen:

1. van rechtswege met ingang van de datum waarop het jongste kind vijf jaar is geworden;
2. van rechtswege als er niet langer recht bestaat op bijstand;
3. op verzoek van belanghebbende;
4. als uit houding en gedragingen van de alleenstaande ouder ondubbelzinnig blijkt dat hij zijn re-integratieverplichtingen niet wil nakomen.

Re-integratieplicht en/of scholingsplicht bij ontheffing

Voor de alleenstaande ouder die een ontheffing van de arbeidsverplichting heeft aangevraagd, blijft de re-integratieverplichting van toepassing. Op grond van deze verplichting is de alleenstaande ouder verplicht gebruik te maken van de door het college aangeboden re-integratievoorzieningen en kan het college ook scholing als re-integratievoorziening inzetten.

Alleenstaande ouders zonder startkwalificaties

Voor alleenstaande ouders die geen startkwalificaties hebben is de gemeente verplicht een scholings traject aan te bieden om belanghebbende in staat te stellen deze kwalificaties te behalen. Dit houdt in dat voor deze groep alleenstaande ouders de re-integratieplicht bestaat uit een scholingsplicht voor het deelnemen aan een dergelijke opleiding.

Alleenstaande ouders met startkwalificaties

De alleenstaande ouder die beschikt over startkwalificaties kan een verzoek indienen om de re-integratieplicht in te vullen door scholing, tot MBO-4, die de toegang tot de arbeidsmarkt bevordert. De

gemeente is verplicht aan dit verzoek te voldoen tenzij zij van oordeel zijn dat dit de krachten en bekwaamheden van de alleenstaande ouder ten boven gaat.

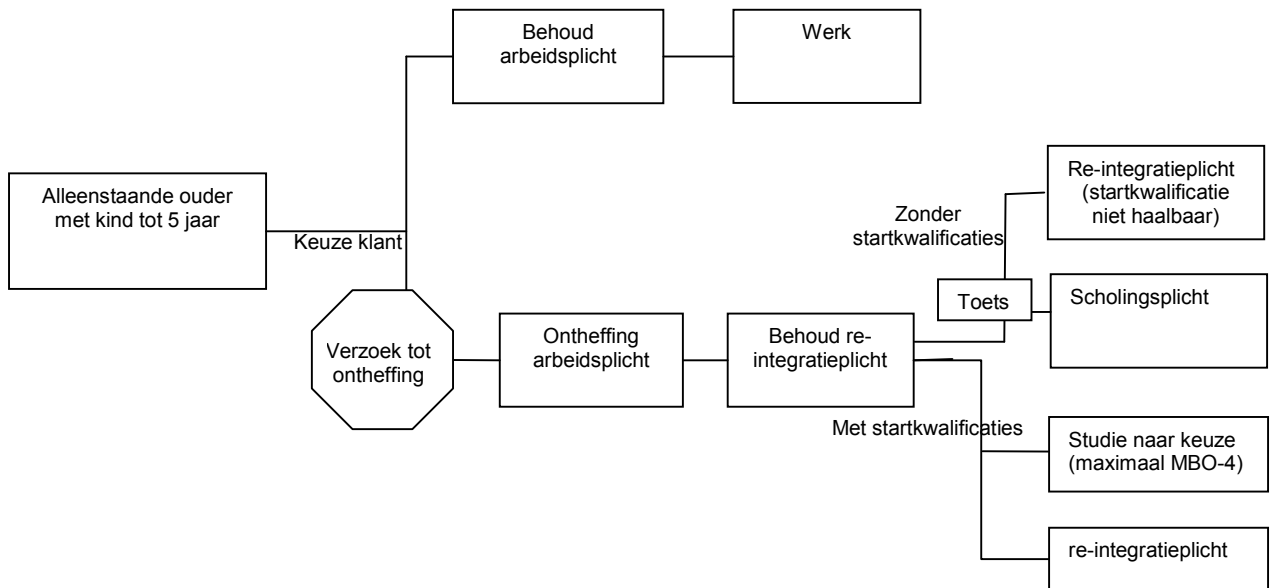
Indien een dergelijk verzoek niet wordt ingediend heeft de gemeente de vrijheid om de re-integratieplicht in te vullen in de vorm van een scholing of andere vorm van re-integratie.

Startkwalificaties

Onder startkwalificaties wordt verstaan een beroepsopleiding (MBO-niveau 2; basisberoepsopleiding, vakopleiding, middenkaderopleiding, specialistenopleiding) of HAVO/VWO.

Proces ontheffing arbeidsplicht alleenstaande ouders met kinderen onder de 5 jaar

In onderstaand schema worden de mogelijkheden voor arbeidsplicht, re-integratieplicht en scholingsplicht schematisch weergegeven.

Verzoek tot ontheffing

De klant kan mondeling of schriftelijk kenbaar maken dat hij/zij gebruik wil maken van de mogelijkheid tot ontheffing van de arbeidsplicht. Indien dit verzoek mondeling wordt gedaan dient dit te worden vastgelegd. De ontheffing dient per beschikking te worden vastgelegd. In deze beschikking staat vermeld vanaf wanneer de ontheffing van toepassing is en welke verplichtingen van kracht blijven.

In de wet is opgenomen dat binnen 6 maanden na het verzoek een aanbod dient te worden gedaan voor de invulling van de scholings/re-integratieplicht. Binnen Roosendaal wordt gestreefd om dit binnen 4 weken te realiseren.

Opschorting ontheffing

Zoals eerder aangegeven hoeft de periode van 6 jaar niet een aaneengesloten periode te zijn. Deze termijn kan tussentijds worden opgeschort in de volgende gevallen:

- van rechtswege met ingang van de datum waarop het jongste kind vijf jaar is geworden;
- van rechtswege wanneer er niet langer recht op bijstand bestaand;
- op verzoek van belanghebbende;
- wanneer uit de houding en gedragingen van belanghebbende ondubbelzinnig blijkt dat hij zijn re-integratieverplichtingen niet na wil komen.

Van dit laatste is bijvoorbeeld sprake wanneer belanghebbende weigert deel te nemen aan het door de gemeente aangeboden opleidingstraject. Maar kan ook wanneer er sprake is van onvoldoende inspanningen om het scholingstraject met goed gevolg af te ronden. Gedurende het scholingstraject zal de voortgang van het scholingstraject bewaakt moeten worden. En zal bij het stagneren van de opleiding moeten worden beoordeeld of dit aan belanghebbende te verwijten is en of dit eventueel gevolgen heeft voor de ontheffing van de arbeidsverplichting.

2. Capaciteitentoets

Indien een alleenstaande ouder een ontheffing heeft van de arbeidsplicht dient beoordeeld te worden over welke kwalificaties en capaciteiten een klant beschikt. Dit vormt de basis voor een aanbod van een passende voorziening.

Mocht op basis van de aanwezige gegevens niet duidelijk zijn welk niveau de klant heeft of in staat is om te halen dan kan dit worden getoetst.

Omvang van het scholingsaanbod

In alle gevallen zal bij een aanbod van werk of scholing beoordeeld worden of dit kan worden gecombineerd met de zorg van de kinderen. Dit is al vanaf 2004 verankerd in de WWB en de huidige wetswijziging doet hier geen afbreuk aan.

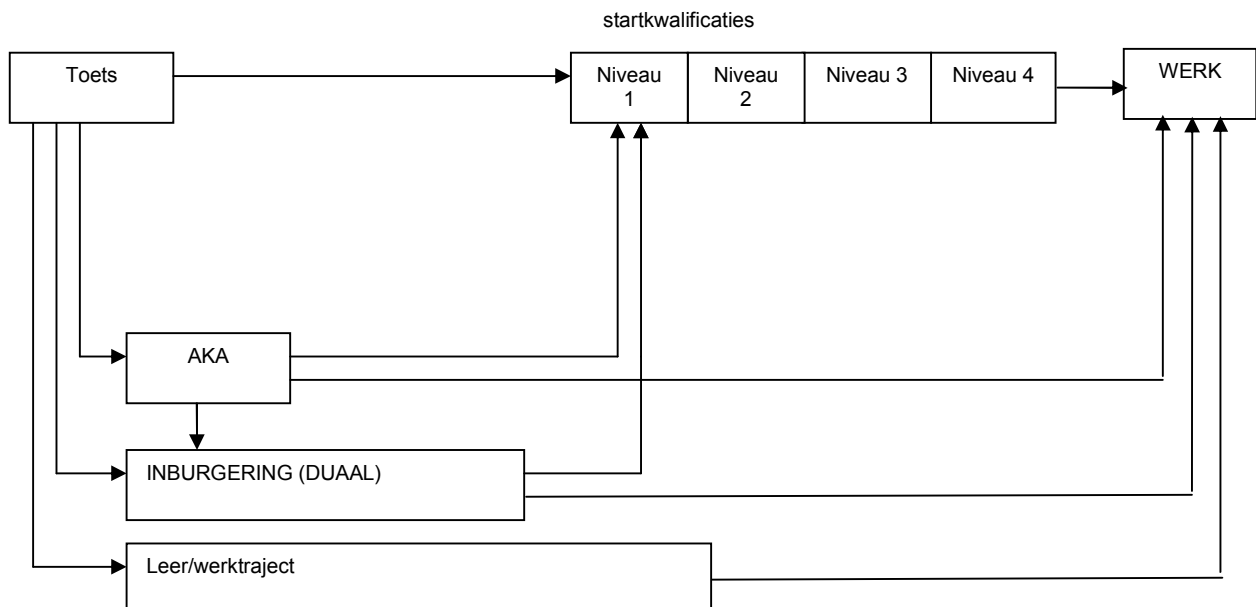
Door de Raad is al bij de invoering van de WWB vastgesteld dat ook voor alleenstaande ouders een fulltime baan geen belemmering hoeft te zijn mits de zorg voor de kinderen is geregeld.

Met de wetswijziging heeft de alleenstaande ouder het recht om te worden ontheven van de arbeidsplicht. De re-integratieplicht blijft hierbij wel in stand. Het wetsvoorstel is immers gericht op de verbetering van de arbeidsmarktpositie van de alleenstaande ouder.

3. Opleidingsaanbod voor alleenstaande ouders zonder startkwalificaties

Proces keuzemogelijkheden in te zetten instrumenten

In onderstaand schema wordt schematisch weergegeven welke instrumenten ingezet kunnen worden voor het behalen van de startkwalificaties.

Startkwalificaties

Voor de alleenstaande ouder zonder startkwalificaties die een verzoek indienen voor ontheffing van de arbeidsplicht dient een aanbod te worden gedaan voor het alsnog behalen van de startkwalificaties.

Het grootste aanbod aan opleidingen waarmee startkwalificaties kunnen worden verkregen wordt aangeboden door het ROC. Aan deze opleidingen is één nadeel gekoppeld en dat is een tweemaalige start. De opleiding start in februari en september van elk jaar. Tussentijdse instroom is hierbij niet mogelijk.

De meeste opleidingen worden in BBL of BOL vorm gegeven. BOL is een voltijdopleiding en BBL een leer/werk traject. De keuze voor een BOL of BBL is afhankelijk van de capaciteiten en leeftijd van de klant. Indien een BOL aansluit op de capaciteiten van de klant en de klant binnen de doelgroep van de studiefinanciering valt heeft deze opleidingsvorm de voorkeur.

Voorafgaand aan de start van de opleiding dient er een toets plaats te vinden of de kandidaat de capaciteiten heeft om de startkwalificaties te halen.

AKA, Inburgering, alfabetisering of taalonderwijs

Voor een aantal klanten is de start van een opleiding waarmee startkwalificaties kunnen worden verkregen niet mogelijk aangezien het basisoniveau ontoereikend is om een dergelijke opleiding te starten. Beoordeeld dient te worden welke belemmeringen aanwezig zijn en op welke wijze deze kunnen worden overbrugd. Hierbij kan de AKA ingezet worden als voortraject op de start van een MBO-2 opleiding. In sommige gevallen is de kennis van de Nederlandse taal onvoldoende. Een deel van deze groep valt onder de inburgeringsplicht of kunnen aangemerkt worden als inburgeringsbehoeftigen, zij krijgen op grond van de Wet Inburgering een inburgeringstraject aangeboden. Voor deze doelgroep kan een duaal inburgeringstraject worden gestart.

Een deel van de inburgeraars is echter nog niet in staat deel te nemen aan een inburgeringstraject omdat zij niet kunnen lezen of schrijven. Zij volgen vooruitlopend op het inburgeringstraject een alfabetiseringscursus. De alfabetiseringscursus neemt 2 tot 4 dagdelen in beslag.

Voor alleenstaande ouders zonder startkwalificaties die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen en niet onder de doelgroep inburgeraars vallen zal een opleidingsaanbod worden gerealiseerd in de vorm van taalonderwijs (NT-2) of alfabetisering.

Beperkte kwaliteiten

Niet voor iedereen is een opleiding waarbij startkwalificaties worden verkregen een reëel perspectief. Indien een dergelijke opleiding de krachten of bekwaamheden van de uitkeringsgerechtigde te boven gaan hoeft er vanuit de gemeente geen scholingsaanbod te worden aangeboden.

Voor deze doelgroep is de scholingsplicht niet van toepassing maar blijft de re-integratieplicht wel van toepassing.

Voor degene waarbij de opleiding voor startkwalificaties niet haalbaar is zal de re-integratieplicht op een andere wijze moeten worden ingevuld. Om de kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren zal voor deze doelgroep het accent worden gelegd op het creëren en onderhouden van werknemersvaardigheden. Daarnaast zal gewerkt worden aan werkervaring. Werkervaring is voor deze doelgroep belangrijk om de kansen op de arbeidsmarkt te verhogen. Deze doelgroep wordt een leer-werk-traject aangeboden. Hierbij zal het accent liggen op het opdoen van werknemersvaardigheden en het opbouwen van werkervaring.

Tijdelijk geen activiteiten

Na de toets en het opstellen van het plan van aanpak voor invulling van de scholingsplicht zijn er maar 2 momenten per jaar dat de klant kan straten met een opleiding, 1 februari en 1 september. Dit zorgt er voor dat de alleenstaande ouder voor ene periode van 0 tot maximaal 6 maanden zal moeten wachten totdat hij/zij werkelijk kan straten met de opleiding. In overleg met het ROC is beoordeeld of deze periode te overbruggen is. Dit kan ingevuld worden door een oriëntatiegroep. In deze oriëntatie groep kunnen klanten worden voorbereid op de start van de opleiding. De kosten die dit met zich meebrengen zijn

echter substantieel. Voorlopig zal nog niet gestart worden met ene dergelijke oriëntatiegroep. Binnen 1 jaar na inwerkingtreding van de beleidsregels zal het model worden geëvalueerd. Hierbij zal ook worden beoordeeld of alsnog een oriëntatie groep zal moeten worden gestart.

4. Aanbod voor alleenstaande ouders met startkwalificaties

Voor alleenstaande ouders zonder startkwalificaties is automatisch de scholingsplicht van toepassing. Indien de alleenstaande ouder al een startkwalificatie heeft, blijft de algemene re-integratieverplichting van toepassing. Dit is alleen anders als een alleenstaande ouder met startkwalificatie die om een ontheffing van de arbeidsverplichting heeft gevraagd, het college verzoekt de re-integratieplicht in te vullen met een MBO-opleiding niveau 4. Naar aanleiding van het amendement Spekman is het college verplicht aan dit verzoek te voldoen, tenzij dit naar het oordeel van het college de krachten en bekwaamheden van de alleenstaande ouder te boven gaat.

Passief scholingsaanbod

Bij de alleenstaande ouders die geen startkwalificaties hebben zal een actief aanbod vanuit de gemeente worden aangeboden. Voor klanten die beschikken over een startkwalificatie mag worden verwacht dat zij zelf invulling kunnen geven aan hun opleidingsbehoefte. Een dergelijke pro-actieve houding geeft ook aan in hoeverre de klant gemotiveerd is tot het volgen van een opleiding.

Randvoorwaarden opleidingsverzoek

A. Beoordeling bevordering toegang tot de arbeidsmarkt

De opleiding die de klant kiest wordt getoetst aan de kansen op de arbeidsmarkt. Beoordeeld wordt of de opleiding bijdraagt aan bevordering van de toegang tot de arbeidsmarkt. Opleidingen waarbij de kansen op werk beperkt of minimaal zijn hoeven niet te worden geaccepteerd. Het uitgangspunt van de wet is om de kansen van de alleenstaande ouder te verbeteren. Hierbij moet kritisch worden gekeken naar het arbeidsperspectief dat een specifieke opleiding biedt. Indien er een volledig vrije keus ligt bij de klant kan dit leiden tot teleurstelling na afronding en een verlenging van de bijstandafhankelijkheid.

B. Opleidingsverzoek voor hoger onderwijs

Voor alleenstaande ouders met startkwalificaties dient op basis van de wetwijziging een opleidingsverzoek tot MBO-4 door de gemeente te worden geaccepteerd.

Voor opleidingsverzoeken boven dit niveau wordt geen toestemming gegeven om met behoud van uitkering te volgen. De centrale gedacht hierbij is dat elke Nederlander gebruik kunnen maken van de in Nederland beschikbare opleidings- en studiefaciliteiten (studiefinanciering etc). Een HBO of hogere opleiding is ook niet noodzakelijk om algemeen geaccepteerde arbeid te kunnen vinden.

Re-integratieaanbod

Voor de alleenstaande ouder met startkwalificaties die geen gebruik wil maken van de opleidingsmogelijkheden is de re-integratieplicht van toepassing. De wetwijziging is er op gericht om de arbeidsmarktpositie van alleenstaande ouders te verbeteren. Indien een alleenstaande ouder echter gedurende de gehele periode van de ontheffing van de arbeidsplicht niet actief studeert of binding behoudt met het arbeidsproces zal de ontheffing een averechts effect hebben.

Om er voor te zorgen dat de alleenstaande ouder met startkwalificaties de binding met de arbeidsmarkt behoudt zal in samenwerking een plan worden opgesteld op welke wijze hieraan vorm gegeven wordt. Uitgangspunt is hierbij dat de alleenstaande ouder voor 24 uur per week activiteiten verricht die de binding met de arbeidsmarkt bevordert. Dit kan in de vorm van een stage, vrijwilligerswerk, werkervaringsplaats of regulier werk.

Door de klant zal worden gevraagd om een plan op te stellen over de wijze waarop hij/zij de re-integratieplicht wil invullen. De klantmanager zal dit plan beoordelen en uiteindelijk bepalen op welke wijze de re-integratieplicht wordt ingevuld.

5. Financiering opleiding

Studiefinanciering als voorliggende voorziening

Alleenstaande ouders jonger dan 30 jaar kunnen een beroep doen op studiefinanciering, zij komen naast de reguliere basis en-aanvullende beurs in aanmerking voor de zogenaamde alleenstaande oudertoeslag. Rekening houdend met het de deel van de studiebeurs bestemd voor levensonderhoud (art 33 lid 2 WWB) en de een oudertoeslag komt men boven de bijstandsnorm voor een alleenstaande ouder inclusief maximale toeslag zodat bijstandsverlening voor deze groep niet aan de orde is.

Wanneer de alleenstaande ouder niet in aanmerking komt voor studiefinanciering, bijvoorbeeld op grond van zijn of haar leeftijd, kan de opleiding worden gevolgd met behoud van de WWB uitkering. Het is niet aan de alleenstaande ouder om te kiezen of zij gebruik willen maken van studiefinanciering of willen studeren met behoud van uitkering. Studiefinanciering wordt in het kader van de WWB aangemerkt als een voorliggende voorziening dit houdt in dat bijstandsverlening niet mogelijk is wanneer men hier gebruik van kan maken.

Kosten van individuele opleiding

Indien de klant geen gebruik kan maken van de mogelijkheden van studiefinanciering kunnen de kosten van de opleiding worden vergoed vanuit het werkdeel van het WWB budget. Bij de beoordeling van een opleidingsaanvraag dient wel uitgegaan te worden van de goedkoopst adequate voorziening. Dit houdt in dat niet elke opleiding zal worden vergoed. Bij de beoordeling of een opleiding adequaat is wordt beoordeeld of de opleiding aansluit op de capaciteiten van de klant en dat deze opleiding voldoende bijdraagt aan het vergroten van de arbeidsmarktkansen.

Onder de vergoeding van de opleidingskosten vallen lesgeld, boeken, schriften, reiskosten, e.d.

Roosendaal, 8 juni 2009

Burgemeester en wethouders van Roosendaal,
De secretaris, De burgemeester,